

حقوق مدنی جنین

فاطمه احمدی

کارشناس ارشد حقوق خصوصی

با دیپامه

دکتر سید مهدی داد مرزی

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه قم

سرشناسه	: احمدی، فاطمه، ۱۳۷۱ تیر -
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق مدنی جنین / تالیف فاطمه احمدی؛ با دیباچهای از سیدمهدی دادمرزی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۳۸۳ ص.
شابک	: 978-600-114-847-7
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: جنین -- وضع حقوقی و قوانین (فقه) Fetus -- *Legal status, laws, etc. (Islamic law)
موضوع	: جنین -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران Fetus -- Legal status, laws, etc. -- Iran
موضوع	: جنین -- وضع حقوقی و قوانین -- مطالعات تطبیقی
موضوع	: Fetus -- Legal status, laws, etc. -- Comparative studies
موضوع	: فقه تطبیقی Islamic Law, Comparative*
شناسه افزود	: دادمرزی، سیدمهدی، ۱۳۴۵ -، مقدمه‌نویس
رده‌بندی ننگر	: ۱۳۹۶ الف ۳ ج ۸۶ / ۱۹۸/۶ BP
رده‌بندی دربی	: ۲۹۷/۳۶
شماره کتابشناس ملی	: ۴۱۸۹۹

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی‌نژاد - نرسیده به پل یابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۹۰۵۸۴

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳

فروشگاه شماره ۲: میدان انقلاب، خ منبری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۹۲ تلفن: ۶۶۹۵۰۰۰۹ - ۶۶۷۵۵۹۱۰

فروشگاه شماره ۳: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براتی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

حقوق مدنی جنین

فاطمه احمدی

چاپ اول: ۱۳۹۶ تیراژ: ۵۰۰ جلد قیمت: ۳۲۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-847-7

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۸۴۷-۷

۱۷.....	دیباچه دکتر سید مهدی دادمرزی
۱۹.....	پیشگفتار مؤلف
۲۳.....	فصل اول - تعاریف و مفاهیم
۲۵.....	گفتار اول: معنای اهلیت و اقسام آن
۲۵.....	بند ۱: معنای لغوی اهلیت
۲۶.....	بند ۲: معنای اصطلاحی اهلیت
۲۶.....	بند سوم: اقسام اهلیت
۲۷.....	الف) اهلیت تمیز
۲۷.....	ب) اهلیت تشخیص
۲۸.....	بند چهارم: وضعیت اهلیت جنین
۲۹.....	گفتار دوم: معنای جنین
۲۹.....	بند اول: معنای لغوی جنین
۳۰.....	بند دوم: معنای اصطلاحی جنین
۳۱.....	بند سوم: مراحل تشکیل جنین
۳۲.....	الف) رویکردها در مورد تشکیل جنین
۳۲.....	ب) مراحل شکل‌گیری جنین در دنیای علم پزشکی
۳۳.....	۱) مرحله رویانی
۳۴.....	۲) مرحله جنینی
۳۶.....	بند چهارم: جنین در علم حقوق
۳۷.....	گفتار سوم: معنای حق و حقوق مدنی
۳۷.....	بند اول: معنای لغوی حق
۳۷.....	بند دوم: معنای اصطلاحی حق
۳۹.....	بند سوم: حق در علم حقوق و فقه اسلام
۴۰.....	الف) دیدگاه حقوق و فلسفه غرب نسبت به حق
۴۲.....	۱) حق در معنای ادعا
۴۳.....	۲) حق در معنای آزادی

- ۴۳..... حق در معنای قدرت..... ۴۳
- ۴۴..... حق در معنای مصونیت..... ۴۴
- ۴۴..... (۵) نتایج این دیدگاه..... ۴۴
- ۴۵..... (ب) دیدگاه فقهای اسلام نسبت به حق..... ۴۵
- ۴۷..... (ج) دیدگاه حقوقدانان داخلی نسبت به حق..... ۴۷
- ۴۸..... بند چهارم: تعریف حقوق مدنی..... ۴۸
- ۴۹..... بند پنجم: تلازم میان حق و تکلیف..... ۴۹
- ۵۳..... فصل دوم: اقسام جنین..... ۵۳
- ۵۶..... گفتار اول: جنین غیر آزمایشگاهی..... ۵۶
- ۵۷..... گفتار دوم: جنین آزمایشگاهی..... ۵۷
- ۵۷..... بند اول: معنای لغوی و اصطلاحی تلقیح مصنوعی..... ۵۷
- ۵۷..... بند دوم: تاریخچه لقاح مصنوعی..... ۵۷
- ۶۰..... بند سوم: روش‌های تلقیح مصنوعی..... ۶۰
- ۶۰..... (الف) بارداری داخل رحم (IUI) (Intrauterine Insemination)..... ۶۰
- ۶۰..... (ب) تزریق اسپرم به داخل سیتوپلازم (ICSI) (Intracytoplasmic Sperm Injection)..... ۶۰
- ۶۱..... (ج) کشت تخمک و اسپرم در آزمایشگاه و انتقال آن رحم (IVF) (In Vitro Fertilization)..... ۶۱
- ۶۱..... (۱) مراحل IVF..... ۶۱
- ۶۱..... (د) جایگزینی مستقیم تخمک و اسپرم به داخل لوله فالوپ (GIFT) (Gamete Intra fallopian Tube Transfer)..... ۶۱
- ۶۲..... (ZIFT) (Zygote Intra fallopian Tube Transfer)..... ۶۲
- ۶۳..... بند چهارم: دیدگاه‌های حقوقی نسبت به روش لقاح مصنوعی..... ۶۳
- ۶۵..... گفتار سوم: جنین ناشی از روش اهداء..... ۶۵
- ۶۵..... بند اول: ماهیت انتقال جنین..... ۶۵
- ۶۶..... بند دوم: علل استفاده از این روش..... ۶۶
- ۶۶..... بند سوم: تاریخچه اهداء جنین..... ۶۶
- ۶۷..... بند چهارم: اهداکنندگان جنین..... ۶۷
- ۶۷..... بند پنجم: تشریفات اهدای جنین..... ۶۷
- ۶۸..... بند ششم: روش‌های اهداء جنین..... ۶۸
- ۶۸..... (الف) جانشینی در بارداری (Gestational Surrogacy)..... ۶۸

- ۶۸..... (Artificial Insemination Surrogacy) جانسینی با بارداری مصنوعی
- ۶۸..... (ج) جانسینی با استفاده از تخمک یا جنین اهدایی
- ۶۸..... (۱) مادر جانسین با استفاده از تخمک اهدایی (Egg Donation surrogacy)
- ۶۹..... (۲) مادر جانسین با استفاده از جنین اهدایی (Embryo Donation Surrogacy)
- ۶۹..... بند هفتم: مراحل انتقال جنین
- ۶۹..... بند هشتم: تجربه اهدای جنین
- ۷۰..... گفتار چهارم: جنین ناشی از رابطه نامشروع (زنا).
- ۷۰..... بند اول: تعریف زنا.
- ۷۱..... بند دوم: وضعیت حقوقی ولد الزنا.
- ۷۲..... گفتار پنجم: جنین ناشی از وطی به شبهه.
- ۷۲..... بند اول: تعریف لغوی و اصطلاحی وطی به شبهه.
- ۷۳..... بند دوم: اقسام وطی به شبهه.
- ۷۴..... بند سوم: نزدیکی در الاستی را یا وطی به شبهه؟
- ۷۵..... بند چهارم: وضعیت حقوقی موطور به شبهه.
- ۷۷..... فصل سوم- ماهیت انسانی جنین
- ۷۹..... گفتار اول: ماهیت انسانی جنین در غرب
- ۸۰..... بند اول: نقطه آغاز شخصیت جنین
- ۸۰..... الف) زمان انعقاد نطفه.
- ۸۲..... ب) زمان ولوج روح
- ۸۲..... ج) زمان اولین حرکت
- ۸۳..... د) زمان حیات مستقل
- ۸۳..... هـ) زمان هوشیاری
- ۸۴..... و) تولد
- ۸۴..... ز) شباهت به انسان
- ۸۵..... ح) اصل علاقه‌مندی
- ۸۵..... بند دوم: دیدگاه غرب در رابطه با سقط جنین
- ۸۶..... الف) دیدگاه محافظ کارانه
- ۸۶..... ب) دیدگاه آزادی خواهانه
- ۸۷..... ج) دیدگاه میانه روانه

۸۸ دیدگاه فمینیستی
۸۸ دیدگاه تفصیل گرایانه
۹۰ گفتار دوم: ماهیت انسانی جنین در اسلام
۹۰ بند اول: مراحل خلقت انسان در پرتو آیات قرآن
۹۲ بند دوم: نقطه آغاز شخصیت جنین
۹۵ فصل چهارم - تاریخچه حقوق جنین
۹۷ گفتار اول: حقوق جنین در دوران باستان
۹۹ گفتار دوم: حقوق جنین در غرب
۱۰۳ گفتار سوم: حقوق جنین در ادیان الهی
۱۰۵ گفتار چهارم: حقوق جنین در اسلام
۱۰۹ فصل پنجم - برخورداری جنین از حقوق غیرمالی
۱۱۲ گفتار اول: مرحله انتخاب همسر
۱۱۳ بند اول: اهمیت انتخاب همسر در قرآن و روایات
۱۱۴ بند دوم: توصیه‌های اسلام به جوانان
۱۱۵ الف) انتخاب همسر شایسته و عقیف دارای اصالت و شرافت خانوادگی
۱۱۶ ب) نهی از ازدواج با فرد دارای صفات اخلاقی ضعیف
۱۱۷ گفتار دوم: مرحله تصمیم به فرزند دار شدن
۱۲۱ گفتار سوم: مرحله بارداری
۱۲۲ بند اول: الکل
۱۲۳ بند دوم: سیگار
۱۲۳ بند سوم: شرایط روانی
۱۲۴ بند چهارم: ویتامین‌ها
۱۲۴ بند پنجم: داروها
۱۲۴ بند ششم: رفتار مادر
۱۲۵ بند هفتم: موسیقی
۱۲۶ بند هشتم: حق حیات جنین
۱۲۷ الف) حق حیات جنین از منظر اسناد بین‌المللی
۱۲۷ ۱) کنوانسیون حقوق کودک

- ۱۲۹ ۲) اعلامیه حقوق کودک
- ۱۲۹ ۳) میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی
- ۱۳۱ ۴) کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان
- ۱۳۲ ۵) اعلامیه قاهره در مورد حقوق بشر در اسلام
- ۱۳۳ ۶) میثاق حقوق کودک در اسلام
- ۱۳۵ ۷) منشور حقوق بشر آسیایی
- ۱۳۵ ۸) اعلامیه حقوق بشر آ.سه. آن
- ۱۳۵ ۹) کنوانسیون زنو و اسناد الحاقی
- ۱۳۶ ۱۰) اعلامیه جهانی حقوق بشر
- ۱۳۷ ۱۱) کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر
- ۱۳۸ ۱۲) منار عربی حقوق بشر
- ۱۳۸ ۱۳) کنوانسیون اروپایی حقوق بشر
- ۱۳۸ ۱۴) منشور آریقای حقوق و رفاه کودک
- ۱۳۹ ب) حق حیات جنین از منظر تعالیم اسلام
- ۱۴۴ بند نهم: حق محافظت و مراقبت
- ۱۵۱ بند دهم: حق برخورداری از به دنیا آمدن بهداشتی و سالم
- ۱۵۶ بند یازدهم: حق بهره‌مندی از نسب حلال
- ۱۵۷ الف) راه‌های حفظ قرابت و نسب مشروع
- ۱۵۷ ب) طرق اثبات نسب
- ۱۵۸ ۱) اقرار
- ۱۵۸ ۲) قاعده فراش
- ۱۵۹ بند دوازدهم: حق مصونیت نسبت به اجرای مجازات

فصل ششم - برخورداری جنین از حقوق مالی ۱۶۵

- ۱۶۷ گفتار اول: مصادیق حقوق مصرح در قانون
- ۱۶۸ بند اول: وصیت بر حمل
- ۱۶۸ الف) معنای لغوی وصیت
- ۱۶۸ ب) معنای اصطلاحی وصیت
- ۱۷۱ ۱) وصیت تملیکی
- ۱۷۱ ۲) وصیت عهدی

- ج) ادله وصیت بر حمل ۱۷۱
- ۱) در فقه امامیه ۱۷۱
- ۲) در فقه اهل سنت ۱۷۲
- د) شرایط وصیت بر حمل ۱۷۳
- ۱) موجود بودن ۱۷۴
- ۱-۱) راهکارهایی برای موصی له واقع شدن جنین ۱۷۷
- ۱-۱-۱) وصیت عهدی به سود غیر موجود ۱۷۷
- ۲-۱-۱) وصیت با واسطه ۱۷۸
- ۳-۱-۱) وصیت به حق انتفاع و وقف ۱۷۸
- ۴-۱-۱) بیمه عمر ۱۷۸
- ۱) طرقة حر از وجود جنین ۱۷۸
- ۲-۱) فاصله میان وصیت و تولد کمتر از ۶ ماه باشد ۱۸۰
- ۲-۲) ۱) فاصله میان وصیت و تولد بیش از ۶ ماه و کمتر از ۱۰ ماه باشد ۱۸۰
- ۳-۲-۱) فاصله میان وصیت و تولد بیش از ۱۰ ماه باشد ۱۸۰
- ۲) زنده متولد شدن ۱۸۱
- ۱-۲) طرق احراز زنده متولد شدن ۱۸۳
- ۲-۲) ارتباط مواد ۸۵۱ و ۸۵۲ قانون مدنی ۱۸۷
- ۳) شرطیت قبول ۱۹۴
- ۱-۳) آثار قبول ۲۰۱
- ه) آثار وصیت برای جنین ۲۰۳
- بند دوم: حق برخورداری جنین از نفقه ۲۰۴
- الف) معنای لغوی و اصطلاحی نفقه ۲۰۵
- ب) حق برخورداری جنین از نفقه در دوران زناشویی ۲۰۶
- ج) حق برخورداری جنین از نفقه در دوران پس از انحلال نکاح ۲۱۰
- ۱) انحلال ارادی ۲۱۰
- ۱-۱) طلاق ۲۱۰
- ۲-۱) فسخ نکاح ۲۱۱
- ۳-۱) نفقه مطلقه رجعیه و بائنه ۲۱۱
- ۴-۱) منفق علیه کیست؟ ۲۱۵
- ۱-۴-۱) جنین ۲۱۵

- ۲۱۷ ۱-۴-۲) بانه
- ۲۱۸ ۱-۴-۳) دیدگاه سوم
- ۲۱۹ ۱-۴-۴) آثار مترتب بر این مسأله
- ۲۲۱ ۲) انحلال غیر ارادی
- ۲۲۶ بند سوم: حق برخورداری جنین از ارث
- ۲۲۷ الف) معنای لغوی و اصطلاحی ارث
- ۲۲۸ ب) ادله فقهی و حقوقی حق برخورداری جنین از ارث
- ۲۳۰ ج) شرایط ارث بردن جنین
- ۲۳۰ ۱) وجود جنین
- ۲۳۴ ۱-۱) طرق احراز وجود جنین
- ۲۳۵ ۱-۲) بند ماده ۸۷۷ قانون مدنی
- ۲۳۹ ۱-۳) اثر ارث بردن جنین در لقاح مصنوعی
- ۲۴۲ ۲) زنده متولد شدن جنین
- ۲۴۹ ۲-۱) ارتباط مواد ۵، ۶ و ۸ تخصیص یا حکومت؟
- ۲۵۱ ۲-۲) عدم شرطیت استقرار حیات پس از تولد
- ۲۵۳ ۲-۳) زنده متولد شدن جنین از یشگاهی
- ۲۵۴ ۳) وجود نسب
- ۲۵۴ ۳-۱) نقش نسب در ارث بردن جنین
- ۲۵۶ ۳-۲) انواع نسب
- ۲۵۶ ۳-۲-۱) نسب مشروع
- ۲۵۷ ۳-۲-۲) نسب رضاعی
- ۲۵۷ ۳-۲-۳) نسب ناشی از تلقیح مصنوعی
- ۲۶۰ ۳-۲-۴) نسب ناشی از رابطه نامشروع
- ۲۶۴ ۳-۲-۵) نسب ناشی از شبهه
- ۲۶۸ ۴) سایر شرایط وارث واقع شدن جنین
- ۲۶۹ ۵) آثار ارث جنین
- ۲۷۳ بند چهارم: حق برخورداری جنین از وقف
- ۲۷۳ الف) معنای لغوی وقف
- ۲۷۳ ب) معنای اصطلاحی وقف
- ۲۷۴ ج) شرایط صحت عقد وقف

- ۲۷۷ (د) جنین، معدوم یا موجود؟
- ۲۸۵ گفتار دوم: مصادیق حقوق غیر مصرح در قانون
- ۲۸۹ فصل هفتم - ضمانت اجرای حقوق مدنی جنین
- ۲۹۵ مبحث اول: ضمانت اجراهای عام
- ۲۹۶ مبحث دوم: ضمانت اجراهای خاص
- ۲۹۶ گفتار اول: نفقه
- ۲۹۸ بند اول: منفق علیه بودن زوجه
- ۲۹۹ الف) دلایل عدم پرداخت نفقه
- ۲۹۹ (۱) شوهر از ملائت کافی برخوردار است ولی با این حال از پرداخت نفقه خودداری می‌کند.
- ۲۹۹ (۲) شوهر از ملائت کافی برخوردار نیست و از پرداخت نفقه عاجز می‌باشد.
- ۲۹۹ (۳) شوهر سابق بر نکاح باشد.
- ۳۰۰ (۴) شوهر نسبت به پرداخت نفقه، لاحق بر نکاح باشد.
- ۳۰۰ (ب) الزام به اتفاق
- ۳۰۲ (ج) اخذ از اموال
- ۳۰۳ (د) استقراض
- ۳۰۴ (ه) طلاق
- ۳۰۷ بند دوم: منفق علیه بودن جنین
- ۳۰۹ بند سوم: ماهیت نفقه زوجه و اقارب
- ۳۱۳ گفتار دوم: مسئولیت مدنی افراد در مقابل جنین
- ۳۱۳ بند اول: قواعد عام مسئولیت مدنی
- ۳۱۴ الف) معنای مسئولیت مدنی
- ۳۱۷ ب) مبانی نظری مسئولیت مدنی
- ۳۱۸ (۱) نظریه تقصیر
- ۳۱۹ (۲) نظریه خطر
- ۳۲۱ (ج) مبانی مسئولیت مدنی در فقه
- ۳۲۲ (د) مبانی مسئولیت مدنی در نظام حقوقی ایران
- ۳۲۴ (ه) ارکان ایجاد مسئولیت مدنی
- ۳۲۴ (۱) وجود ضرر
- ۳۲۵ (۲) ارتکاب فعل زیانبار

۳۲۶	۳) احراز رابطه سببیت.....
۳۲۷	بند دوم: مسئولیت مدنی والدین در برابر جنین.....
۳۲۷	الف) مسئولیت مدنی والدین در برابر جنین در فقه و حقوق داخلی.....
۳۳۰	۱) امکان اقامه دعوا ناشی از خسارات وارده در دوران جنینی.....
۳۳۱	۲) قاعده لاضرر.....
۳۳۳	۳) قاعده تسبیب.....
۳۳۴	۴) تعارض مسئولیت والدین و قاعده احسان.....
۳۳۵	۵) رابطه مسئولیت مدنی والدین با حدیث نبوی «انت و مالک لایبک».....
۳۳۶	ب) مسئولیت مدنی والدین در برابر جنین در حقوق خارجی.....
۳۳۷	۱) نظام حقوقی کانادا.....
۳۳۹	۲) نظام حقوقی انگلستان.....
۳۴۰	۳) نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا.....
۳۴۱	۴) نظام حقوقی استرالیا.....
۳۴۲	۵) نظام حقوقی هندوستان.....
۳۴۳	بند سوم: مسئولیت مدنی غیر والدین در مقابل جنین.....
۳۴۳	الف) مسئولیت مدنی غیر والدین در برابر جنین در فقه و حقوق داخلی.....
۳۴۶	ب) مسئولیت مدنی افراد در برابر جنین در حقوق خارجی.....
۳۴۹	گفتار سوم: دیه جنین.....
۳۵۰	بند اول: تعریف دیه.....
۳۵۰	الف) معنای لغوی دیه.....
۳۵۰	ب) معنای اصطلاحی دیه.....
۳۵۱	بند دوم: ماهیت دیه.....
۳۵۳	الف) ماهیت جزائی دیه.....
۳۵۵	ب) ماهیت مدنی دیه.....
۳۵۷	ج) ماهیت تلفیقی دیه.....
۳۵۹	بند سوم: دیه جنین با تأکید بر ماهیت مدنی دیه.....
۳۶۱	نتایج.....
۳۶۵	فهرست منابع.....

پیشگفتار دلف

علم حقوق وظایف دارد تا منافع و مزایای تمام افراد و اقشار جامعه را تامین نماید و در این خصوص به استثنای اشاره نکرده است. شاید در نگاه عوام نوزاد تازه متولد شده، کوچکترین عضو یک جامعه باشد و پس با این نگاه را مردود دانست؛ چراکه جنین متولد نشده و مستقر در رحم مادر نیز یک فرد انسانی بوده و این تحت حمایت قانون قرار گیرد. در خصوص زمان پیدایش شخص حقیقی، نظرات متنوعی بیان شده است. لذا باید به این سوال مهم پاسخ داد که شخص حقیقی یا طبیعی، که به نوع انسان اطلاق می‌شود، در دنیای حقوق از چه زمانی واجد شخصیت می‌شود و دارای حق و تکلیف می‌گردد؟ زمانی که با دنیا می‌آید یا زمانی که وارد جامعه می‌شود و فعالیت اجتماعی خود را شروع می‌کند و یا از زمان انعقاد نطفه در رحم مادرش؟

به نظر می‌رسد ملاک زمان ولادت برای شروع شخصیت انسانی بر مبنای معیارها مناسب‌تر است؛ زیرا اثر حقوقی بر زمان انعقاد نطفه در رحم مترتب نیست چراکه در رحم مادر امکان متعهد شدن جنین به هیچ وجه وجود ندارد، به علاوه امکان سقط جنین نیز دور از ذهن نخواهد بود. زمان آغاز فعالیت اجتماعی نیز ملاک مناسبی نیست، چون در قبل از این زمان نیز شخص طبیعی طرف حق و تکلیف قرار می‌گیرد. در نتیجه مناسب‌ترین معیار پیدایش شخصیت شخص حقیقی زمان تولد و ولادت انسان است. به همین جهت ماده ۹۵۶ قانون مدنی بیان می‌دارد: «اهلیت برای دارا بودن حقوق یا زنده متولد شدن انسان شروع... می‌شود.» مراد از اهلیت در این ماده، اهلیت تمتع و برخوردارگی از حقوق است که ملازمه با شخصیت پیدا خواهد کرد.

مطابق آنچه که در ماده ۹۵۶ قانون مدنی آمده است، اهلیت انسان برای برخوردارگی از حق با تولد او آغاز می‌شود و با مرگ وی به پایان می‌رسد با وجود این که قانون‌گذار در این ماده

ولادت را زمان شروع اهلیت می‌داند ولی در مواردی شروع اهلیت تمتع به زمان قبل از تولد نیز تسری می‌یابد و جنین نیز به شرط زنده متولد شدن از حقوق مدنی برخوردار می‌شود. به همین علت است که قانون گذار بعد از بیان حکم مندرج در ماده ۹۵۶ قانون مدنی، بلافاصله در ماده ۹۵۷ اشعار می‌دارد که: «حمل از حقوق مدنی متمتع می‌گردد مشروط بر اینکه زنده متولد شود.» همان گونه که ملاحظه می‌شود حقوقی به جنین تعلق می‌گیرد و در زمینه برخورداری از برخی حقوق میان جنین و سایر افراد جامعه تفاوتی وجود نخواهد داشت.

دنیای پزشکی جامعه را با روش‌های نوین باروری متعجب ساخته است. روش‌هایی که در گذشته معجز نبوده و گذشتگان تصور نمی‌کردند که روزی به روشی غیر از روش لقاح طبیعی می‌توان نطفه‌ای را تشکیل داد و انسانی را به وجود آورد. دنیای حقوق باید خود را با این تحولات هماهنگ سازد و نسبت به حقوق این دسته از جنین نیز به تعیین تکلیف پردازد. لذا اگر در این پژوهش به بررسی اقسام شیرینی‌های تشبیهی جنین می‌پردازیم از آن روست که امروزه هم علم پزشکی و هم عرف جامعه مفهوم جنین را به جنین کونین یافته از این روش‌ها نیز صادق می‌دانند لذا ما باید نسبت به حقوق مدنی این قشر از جامعه حساس باشیم.

حقوق مدنی جنین را نباید به اشتباه منحصر به حقوق مالی بدانیم و نسبت به حقوق غیرمالی از قبیل حق حیات یا حق برخورداری از نسب مشروع و حفظ و مراقبت شدن و... غافل باشیم. حقوق مالی در کنار حقوق غیر مالی اهمیت و معنا می‌یابد. لذا در این پژوهش نیز مطالبی به بررسی این حقوق اختصاص می‌یابد. مراد از مفهوم حق در این پژوهش، حق در معنای وسیع خود می‌باشد و در مواردی علی‌رغم آنکه حق از ضمانت اجرای دولتی بهره‌مند نیست، ولی به لحاظ حال نسبت به جنین با توجه به تلازم میان حق و تکلیف، حق محسوب می‌گردد. به علاوه برخی از مصادیق حقوق جنین با مصادیقی از حقوق کودک، هم پوشانی خواهد داشت و در نگاهی کلی مستحق، می‌تواند کودک باشد و بالحاظ این نکته که دوران جنینی به عنوان مقدمه‌ای برای دوران کودکی می‌باشد، با بررسی این حقوق نسبت به جنین، حقوق کودک نیز بررسی خواهد گردید.

علم حقوق زمانی می‌تواند به رسالت خود جامعه عمل ببوشاند و اهداف خود را پیاده سازد که برای اجرای حقوق و منافع و مزایای پیش‌بینی شده، تضمین وضع کرده باشد و اجرای این حقوق را با روش‌های مختلف و ابزارهای گوناگون ضمانت کرده باشد. حقوق مدنی جنین نیز از این

مفوله مستثنی نیست و باید ابزارهایی قوی حقوق این گروه از افراد جامعه را که همواره مغفول و ناتوان بوده‌اند، تضمین نماید. برای تضمین حقوق مدنی جنین ضمانت اجراهای مدنی و جزایی خاصی طراحی شده است.

همواره در کتب روان‌شناسی و تربیتی می‌خوانیم، کودک امروز آینده‌ساز فرداست. چرا توانیم اهمیت این موضوع را به دوره پیش از کودکی تسری دهیم؟ برخی از حقوق جنین مربوط به تکالیفی است که والدین پیش از تصمیم به فرزند دار شدن و حتی در دوران تجرد و مرحله انتخاب همسر نسبت به جنین دارند. صحت این مطلب که سعادت و شقاوت آدمی از رحم مادر شروع می‌شود غیر قابل انکار است. لذا با تامین حقوق جنین می‌توان سعادت نسل‌های آینده را نیز تضمین نمود. با پیشروی ابزار و ضمانت اجراهای مناسب در این زمینه، به سعادت جامعه بشری امیدوار گشت.

کتاب حاضر حاصل مطالعات گسترده و بررسی منابع متنوع کتابخانه‌ایی در موضوعات مرتبط با حقوق مدنی جنین می‌باشد. در تلاش است ضمن بررسی مفهوم جنین و ماهیت و اقسام آن به طور مشخص، حقوق مدنی جنین را در حوزه حقوق غیرمالی و مالی تبیین نماید و نهایتاً با بررسی ضمانت اجراهای حقوق مدنی جنین در نظام حقوقی ایران و به طور تطبیقی با برخی از نظام‌های حقوقی بزرگ دنیا و البته قواعد فقهی و اساسی ابزارهای موجود برای تضمین اجرای حقوق جنین را، بیان نماید.

در انتها بر خود لازم میدانم از زحمات بی‌دریغ و دلسوزانه استاد محترم جناب آقای دکتر سید مهدی دادمرزی که طی کردن این مسیر بدون رهنمود و لطف ایشان بسیار سخت می‌نمود، تشکر نمایم و از تمامی اساتید محترم دانشکده حقوق به ویژه استاد علم و اخلاق جناب آقای دکتر عزیزالله فهیمی، استاد گران قدر جناب آقای دکتر علی مشهدی و استاد فرزانه، جناب آقای دکتر اسماعیل نعمت‌اللّهی که در فرآیند انتشار کتاب به بنده حقیر لطف داشته و راهنمایم بوده‌اند سپاسگزارم.

فاطمه احمدی

کارشناس ارشد حقوق خصوصی

پاییز ۱۳۹۶